

Tanító BA

Komplex pedagógia-pszichológia szigorlati tétel

(A 2018-tól tanulmányokat folytató hallgatók számára)

1. Iskola a társadalomban

Az iskola társadalmi meghatározottsága, társadalmi funkciói. Iskola, mint szervezet. Azt alternatív iskolák helye és szerepe a magyar iskolarendszerben, kibontakozásuk kontextusai, legfőbb iskolakoncepciói.

Javasolt irodalom:

Breznysnyánszky, László (2004): Alternatívok és alternatívák. Az alternatív iskolák értelmezéséhez. *Új Pedagógiai Szemle* 2004/6.

Mogyorósi, Zsolt – Virág, Irén (2015): *Iskola a társadalomban - az iskola társadalma. Elektronikus tananyag*. 1. modul 3. lecke, 1. modul 5. lecke

http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/15_iskola_a_tarsadalomban/

Németh, András – Skiera, Ehrenhard (2003): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Zrinszky, László (2002): *Neveléstudomány*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. (29-31.old.)

2. A nevelés és a szocializáció

A szocializáció fogalma és szinterei. A családi és iskolai szocializáció kapcsolata. A szociális tanulás. A fejlődés és fejleszthetőség, a fejlődés szakaszai és jellemzői. Öröklés és a környezeti hatások interakciója.

Javasolt irodalom:

Héjja-Nagy, Katalin – Dávid, Mária – Mester, Dolli (2014): *Neveléstudomány – egyéni bánásmód*.

http://p201426.palyazat.ektf.hu/public/uploads/13neveleslektan_55e9c641bc478.pdf
(17-32 old.)

N. Kollár, Katalin – Szabó, Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. (39-46. old.)

Zrinszky, László (2002): *Neveléstudomány*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. (147-155. old.)

3. A családi szocializáció jellemzői

A korai hatások jelentősége. Az anya-gyermek kapcsolat (kötődés, függés.) A szülői személyiség és a nevelési attitűd hatása a gyermek személyiség- és kognitív fejlődésének alakulására, az erkölcsi tudat és az értelmi fejlődés kapcsolata, a családi környezet magatartást deformáló hatásai.

Javasolt irodalom:

Bábosik, István (2004): *Neveléstudomány*. Osiris Kiadó, Budapest. (167-170.old.)

Dombi, Alice – Oláh, János – Varga, István (2007): *A neveléstudomány alapkérdései*. II. kötet. APC Stúdió. Budapest. (3-89. old.)

N. Kollár, Katalin – Szabó, Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. (74-86. old.)

4. A nevelés-és az oktatás értelmezése, cél és feladatrendszere

A nevelés és az oktatás értelmezése. A nevelés-oktatás színterei, hatásrendszerének sajátosságai. A nevelés főbb történeti megközelítési módjai, modelljei (néhány példa). Embereszmény és nevelés. A nevelés, mint értékközvetítés. A nevelés, mint személyiségfejlesztés. A nevelés és oktatás cél-és feladatrendszerei. A nevelés hatásrendszere. Az oktatás stratégiái, módszerei és munkaformái.

Javasolt irodalom:

Bábosik, István (1999): *A nevelés elmélete és gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. (9 - 148 old.)

Falus, Iván (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/adatok.html/ 6. fejezet - Az oktatás célrendszere (KOTSCHY BEÁTA); 7. fejezet - Az oktatás tartalma (NAHALKA ISTVÁN); 10. fejezet - Az oktatás stratégiái és módszerei (FALUS IVÁN)/

Zrinszky, László (2002): *Nevelélmélet*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. (14-28. old., 78-83. old., 94-100. old., 250-258. old.)

5. A gyermek, a tanuló

A gyermekstátusz értelmezése. Gyermeki szükségletek, gyermekjogok. A pszichoszociális fejlődés jellemzői. Az érett, autonóm személyiség kialakulása és életvezetésének jellemzői. A társas kapcsolatot befolyásoló tényezők az iskolában (személyiségpercepció, attitűdök, előítéletek, spontán kirekesztődés iskolai jelentőségeinek feltárása, önbeteljesítő jóslat). Az iskolára való alkalmasság.

Javasolt irodalom:

Csepeli, György (2014): *Szociálpszichológia mindenkiben*. Kossuth Kiadó. Budapest. (302-320. old.)

Estefánné Varga, Magdolna – Hatvani, Andrea – Taskó, Tünde: *A tanári tevékenység pszichológiai alapjai*. http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/12-tanari-tevekenysege_55e9c5e15a508.pdf(172-187 old.)

Falus, Iván (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/adatok.html /3. fejezet - A tanuló (GOLNHOFER ERZSÉBET)/

N. Kollár, Katalin – Szabó, Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest (350-367. old.)

Zrinszky, László (2002): *Nevelélmélet*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. (182-190. old.)

6. A tanulók társas helyzete. Csoportfolyamatok az iskolában

Az emberi csoportok jellemzői, típusai és fejlődés fázisai. Szerepek a csoportokban. A társas helyzet életkori változásai, a referencia csoport funkciói. A csoport hatása az egyénre. A társas befolyásolás pszichológiai mechanizmusai, csoportnyomás, csoportdöntés, véleményalakítás és engedelmesség. Társas összehasonlítás. Önértékelés, csoporthelyzet és a diák iskolai osztályban elfoglalt helyének összefüggései.

Javasolt irodalom:

Csepeli, György (2014): *Szociálpszichológia mindenkiben*. Kossuth Kiadó, Budapest. (114-156. old.)

Forgács, József (2007): *A társas érintkezés pszichológiája*. Kairosz Kiadó, Budapest. (14-15. fejezet 295-338. old.)

N. Kollár, Katalin – Szabó, Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. (279-346. old.)

Smith, E.R., - Mackie, D.M. - Claypool, H.M. (2016) *Szociálpszichológia*. Eötvös Kiadó, Budapest. (11. fejezet 541-590. old.)

7. A pedagógus

A pedagógusszerep. Szerepelvárások, szereptípusok, szerepkonfliktusok. A tanítói szakma. A pedagógus feladatai az iskolában (szaktanár, osztályfőnök). A pedagógus személyisége. Modellhatás. A hatékony munkaszervezés és a fegyelmezés. A pedagóguspálya pszichés jellemzői: pedagógus mentálhigiéné, önismeret, önkontroll. A reflektív pedagógus.

Javasolt irodalom:

Bábosik, István (1997): *A modern nevelés elmélete*. Telosz Kiadó, Budapest. (131-149. old.)

Falus, Iván (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/adatok.html /4. fejezet - A pedagógus (FALUS IVÁN)/

N. Kollár, Katalin – Szabó, Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest (418-431. old.)

8. A pedagógus tervező munkája. Az oktatás tartalma, a tanterv funkciója, fajtái

A pedagógus tervező és értékelő munkája. A tartalmi szabályozás jogi kereteinek bemutatása (törvények, NAT, kerettanterv). Az intézményszintű tartalmi szabályozás (intézményi pedagógiai program, helyi tanterv) és az osztályszintű tartalmi szabályozás (tanmenet, tematikus tervezés, óravázlat) elemeinek ismertetése. Az értékelés szükségességéről, szintjei, módjai és ellentmondásai a pedagógiai folyamatokban.

Javasolt irodalom:

Bárdossy, Ildikó (2018): *Lehetséges kérdések és válaszok a curriculumfejlesztéshez*. Pécsi Tudományegyetem. Bölcsészettudományi Kar. Neveléstudományi Intézet. Nevelés- és Oktatáseméleti Tanszék.

<http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/curriculum/index.html>

Falus, Iván (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/adatok.html /15. fejezet - A pedagógiai értékelés (GOLNHOFER ERZSÉBET); 18. fejezet - Az iskolai oktatómunka tervezése (KOTSCHY BEÁTA)

9. A tanulásfejlesztés általános kérdései, a tanulást befolyásoló külső és belső tényezői

Az önálló tanulás kialakításának főbb módszertani területei. A tanulásra vonatkozó nézetek alakulása és ezek pedagógiai következményei. Elemi és komplex tanulási formák: kondicionálás, belátásos tanulás. A jutalmazás és a büntetés szerepe.

A percepció és a figyelem szerepe a tanítás-tanulás folyamatában. A tanulás megtanításának legfontosabb fázisai. Az emlékezeti tárolás jellemzői, a fogalmak szerveződése. Az emlékezetet segítő tanulási stratégiák, az értelmes tanulás. A motiválás, az aktivizálás és a megerősítés szerepei a tanulás hatékonyságában. A tanulás és emlékezet életkori sajátosságai. A gondolkodás, a nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztése a tanulás folyamatában.

Javasolt irodalom:

Falus, Iván (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/adatok.html /5. fejezet - A tanulás (NAHALKA ISTVÁN)/

Héjja-Nagy Katalin – Dávid Mária – Mester Dolli (2014): *Neveléslektan – egyéni bánásmód*

http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/13-neveleslektan_55e9c641bc478.pdf (99-111 old.)

N. Kollár Katalin - Szabó Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. (186-191. old., 225-228. old, 239-241. old., 246-255. old., 257-261. old)

10. A kiemelt figyelmet igénylő tanulók tanulás szervezése

A differenciálás, szegregáció, integráció, inklúzió koncepciói, esélyegyenlőség pedagógia értelmezése, gyakorlati problematikája. A kiemelt figyelmet igénylő tanulók számára történő tanulás szervezés lehetőségei, különös tekintettel az innovatív és alternatív pedagógia módszerek alkalmazására. A tehetségnevelés pszichológiai háttere (a problémamegoldó gondolkodás jellemzői, az intelligencia, a kreativitás, a kreativitáshoz szükséges képességek, a kreativitás szintjei) és pedagógia gyakorlata.

Javasolt irodalom:

Falus, Iván (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/adatok.html /17. fejezet - Különleges bánásmódot igénylő csoportok oktatása (VÁMOS ÁGNES)/

Héjja-Nagy Katalin – Dávid Mária – Mester Dolli (2014): *Neveléslektan – egyéni bánásmód* (178-197 old. és a 200-213 old.) http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/13-neveleslektan_55e9c641bc478.pdf

Tóth László (2000): *Pszichológia a tanításban*. Pedellus kiadó Debrecen. (254-281. old.)